

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

RØNNE TEATER

BORNHOLMS REGIONSKOMMUNE

Besigtigelsesdato:	21. maj 2014
Besigtiget af:	Simon Harboe
Journalnummer:	2013-7.82.07/400-0001
Kommune:	Bornholms Regionskommune
Adresse:	Teaterstræde 2, 3700 Rønne
Betegnelse:	Rønne Teater
Fredningsår:	1938
Omfang:	<i>Hovedbygningen på hjørnet af Østergade og Teaterstræde (1783) samt længen til Teaterstræde (1823)</i>

BYGNINGSBESKRIVELSE

Rønne Teater ligger i centrum af Rønne, på hjørnet af Østergade og Teaterstræde. Det fredede teater består af to bygninger: En næsten kvadratisk hovedbygning der mod Østergade er bygget sammen med den tilstødende bygning samt længen, der ligger langs Teaterstræde. Længen er via en mur forbundet med naboejendommen. Den korte afstand mellem de to fredede bygninger er i Teaterstræde overdækket og lukket af et fast glasparti mod gaden og et glasparti med dør mod gården. Bag Rønne Teater ligger en græsklædt gårdhave, der omslutes af yderligere to længer, der ikke er fredede. Den ene af de ikke fredede længer, magasinbygningen, er via en nyere tilbygning bygget sammen med teaterbygningen.

Begge bygninger er opført i bindingsværk med sortopstolpet tømmer og gulkalkede tavler over en høj, tjæret sokkel af granit. Den bageste, bredeste del af længen mod gården samt hovedbygningens gadeside mod Teaterstræde er grundmuret. Vinduerne er ældre og traditionelt udførte, hvidmalede og opsprossede vinduer af enten korsposttypen eller torammede. Dørene er grønmalede én- og tofløjede revledøre, hvoraf enkelte har faste, opdelt overvinduer. Foran dørene ligger trappetrin i granit. Tagene er teglhængte med klassiske røde vingetegl og brydes kun af en enkelt muret skorstenspipe med sokkel og gesims, en lang, lukket "fabrikskvist" mod Teaterstræde samt af en mindre kvist med revleluger over hovedbygningens hoveddør. Hovedbygningen har tillige en kraftigt profileret, hvidmalet hovedgesims samt et skilt med teksten "Rønne Theater Opført 1823" over hoveddøren, der flankeres af to træer. På langsiden mod Teaterstræde sidder desuden to ældre gadelamper, mens der på længens gårdside findes et bredt repos.

I det indre rummer hovedbygningen i stueplan en forhal med adgang til længen samt adgang til kældrens garderobes og toiletter. Forhallen har et ældre bræddegulv og bræddeloft med et synligt, profileret bjælkelag, der spænder ud i hele bygningens bredde. Mod

Østergade er væggen fuldt paneleret, mens de tre resterende vægge har brystningspaneler. Dørene er ældre, tofløjede fyldingsdøre med indstukne hængsler og tidstypiske gerichter. Trappen ned til kælderen har to løb og er traditionelt udført i træ med lukkede trin. Kælderen har nyere stengulve og glatte døre samt bærende ståldragere i loftet. Over disse ses de ældre loftsbjælker, og ved ydervæggene er den oprindelige kampestenskonstruktion synlig.

Længen, der rummer selve teatersalen, er bygget op som et traditionelt barokteater med de dertilhørende funktioner og rummer blandt andet foyer, sal, orkestergrav, scene og langs Østergade en korridor. I korridoren, længst mod syd, findes toiletter. Bag scenen, ud mod gavlen, findes skuespillerum og rum til opmagasinering. Der er kælder under dele af scenen og adgang til balkonen fra foyeren ad to nyere trapper i træ. Logerne tilgås fra korridorerne. Interiøret er særdeles velbevaret og kendetegnet ved en meget høj grad af oprindelige og ældre bygningsdele og -detaljer, eller nyere tilføjelser udført på traditionel vis, der alle er relateret til funktionen som teater fra 1800-tallet. I længen ses bræddegulve og teglstensgulve, pudsede vægge, bræddeløfter med synligt, profileret bjælkelag, en række fyldingsdøre, hvoraf flere har indstukne hængsler samt revledøre og lemme med perlestafbeklædning. Vinduerne er enten med koblede rammer eller med forsatsrammer. Ind til salen ses – af hensyn til brand og lyd - nyere, glatte døre.

I selve salen er loftet pudset og bemalet, søjler og balkonfronter er udsmykket med forgyldte kanneleringer og florale, senklassicistiske motiver og over scenen står inskriptionen ”Lær visdom af livets optrin”. Bag og under scenen er en væsentlig del af den oprindelige konstruktion bevaret, der er snoretræk, ældre ligeløbstrapper og oprindeligt maskineri i form af eksempelvis en vindmaskine.

Tagets ældre konstruktioner er delvist fornyet og forstærket, og der er fast undertag.

— BYGNINGSHISTORIE

Rønne Teater blev opført i 1823 og er Danmarks ældste fungerende teaterbygning. Længen blev udvidet mod nord i 1850'erne, hvor også facaden fik sit nuværende udseende.

Hovedbygningen blev overtaget af Rønne Teater i 1872.

Rønne Teater blev restaureret i 1960'erne af Hans Henrik Engqvist og er senest i 2010 blevet udvidet med magasinbygningen tegnet af Exners tegnestue.

For flere oplysninger om teatrets historie se nedenstående kilder.

— KILDER

Henrik Nyrop-Christensen, Rønne Theater 1823 – 1973, Bornholms Tidendes Trykkeri,
 Ulla Strømbjerg, Historien om Rønne Theater 1823 – 2011, Bornholms Museum 2011.

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Den miljømæssige værdi knytter sig til teatrets placering i Rønnes bykerne, hvor det med sit traditionelle formsprog og den markante placering på hjørnet af de to gader, er med til at opretholde byens meget helstøbte og velbevarede kulturmiljø.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

I teatrets ydre knytter den kulturhistoriske værdi sig overordnet til de to bindingsværksbygninger, der er udbygget og ombygget over tid, til de opsprossede vinduer, revledørene og de ubrudte tegltage, der alle vidner om bygningens alder og periodens traditionelle byggeskik.

I hovedbygningens ydre knytter den kulturhistoriske værdi sig endvidere til bygningens repræsentative funktion som teatrets hovedindgang, hvilket ses i den symmetriske gavl mod teaterstræde med to korspostvinduer, centralt placeret hoveddør, overvindue og skilt samt i den kraftigt profilerede hovedgesims og de fem taktfast placerede korspostvinduer mod Østergade. Tagfladens læssekvist vidner desuden om bygningens oprindelige funktion som opbevaringsrum.

I hovedbygningens indre knytter den kulturhistoriske værdi sig til forhallens ældre, klassicistiske interiør med fuldt paneleret væg med forgyldte stafferinger mod Østergade, brystningspaneler, fyldingsdøre med indstukne hængsler, plankegulve og bræddeloft med fritliggende bjælkelag.

I længens ydre knytter den kulturhistoriske værdi sig til bygningens funktionelle oprindelige som teaterbygning, hvilket ses i volumenet, i de brede revledøre, de få vinduer og ikke mindst i den lange, brede kvist mod Teaterstræde, som tydeligt fortæller om behovet for udvidelse af sceneområdet. Hertil kommer den enlige skorsten ved skuespillerrummene samt de oprindelige, ubrudte tagflader.

I længens indre knytter den kulturhistoriske værdi sig til den teaterhistorisk og -teknisk set enestående bygning, med den oprindelige og ældre, til teaterfunktionen tilhørende planløsning og

rumfordeling med foyer, sal, trapper, balkon, loger, orkestergrav, scene, bagscene, kælder og korridor mod gaden samt skuespillerlokaler og opbevaring mod gavlen. Den kulturhistoriske værdi knytter sig endvidere til salens og scenens specifikke opbygning og konstruktion, herunder forholdet mellem salen, scenen og det dybe proscenium, hvor gulvet falder 9 centimeter per meter frem mod scenekanten for at understøtte den perspektiviske virkning. Dertil kommer alle de teaterrelaterede bygningsdele, detaljer og maskineri, herunder hejse spil og lysekrone, snoretræk, vindmaskine og tordenplade samt alle inskriptioner og bemalinger, der kan relateres til teaterfunktionen, herunder udsmykningen af søjler, balkonfronter og loftet i salen. Den kulturhistoriske værdi knytter sig ligeledes til den oprindelige materialeholdning og den tydelige forskel på den repræsentative og fornemt udsmykkede sal og de mere sekundære rum som forhal og korridor.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

I teatrets ydre knytter den arkitektoniske værdi sig til de to bygningers enkle, ensartede og særdeles formfuldendte fremtræden i sortopstolpet bindingsværk med gulkalkede tavler, opsprossede vinduer, grønne døre og rødt tegltag. Den kraftige sokkel, de ubrudte tagflader og bindingsværkets taktfaste fagdeling bidrager til et både harmonisk og meget karakteristisk udtryk, mens den irregulære dør- og vinduessætning samt den krumme langside mod Teaterstræde, giver bygningerne et levende udtryk. Rønne Teater er således et fremragende eksempel på hvordan anvendelsen af ganske få, traditionelle materialer kan skabe et særdeles markant og karakterfuldt bygningsværk.

I teatrets indre knytter den arkitektoniske værdi sig i særdeleshed til salens ældre interiør, hvor forgyldninger, bemalinger og den gennemgående ældre materialeholdning skaber en autentisk historisk atmosfære, der bag scenen understreges af de mange ældre, teaterrelaterede bygningsdele. I forhal, foyer og korridor knytter den arkitektoniske værdi sig til det kraftige lysindfald og den gennemgående enkle materialeholdning, der står i stor kontrast til salens farvesatte og mørke rum.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

I Rønne Teaters ydre knytter de bærende fredningsværdier sig til de to bindingsværksbygninger med kampestenssokkel, sortopstolpet tømmer og gulkalkede tavler samt revledøre, opsprossede vinduer og ubrudte tegltage. Hertil kommer alle oprindelige og ældre, til teaterfunktionen hørende bygningsdele og detaljer, herunder hovedbygningens symmetriske gavle mod teaterstræde med centralt

placeret hoveddør, skilt og kvist samt bygningens kraftigt profilerede hovedgesims. Til længens oprindelige og senere ændrede, udpræget funktionelle volumen med kvisten mod Teaterstræde og skorstenen nær gavlen. Hertil kommer Rønne Teaters traditionelle materialeholdning.

I Rønne Teaters indre knytter de bærende fredningsværdier sig til de bevarede dele af den oprindelige og ældre planløsning, rumfordeling og teatertekniske konstruktion i både hovedbygning og længe, herunder forhal, foyer, balkon, loger, sal, scene, kælder, korridor og skuespillerum. Til alle oprindelige og ældre bygningsdele og detaljer, herunder paneleringer, fyldingsdøre og revledøre, brædde- og teglstensgulve samt bræddeløfter med synligt bjælkelag. Til alt oprindeligt og ældre, teaterrelateret maskineri, nagelfast inventar og udsmykning, herunder forgyldninger, bemalinger, inskriptioner, hejsespil, lysekroner, snoretræk, vindmaskiner og tordenplade. De bærende fredningsværdier knytter sig endvidere til forskellen på den mørke, kunstigt oplyste, repræsentative og fornemt udsmykkede sal og de mere enkel, naturligt oplyste rum som forhal og korridor. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning

---

ANBEFALINGER

Ingen angivet.